

NGƯỜI GÁNH GỒNG VĂN HÓA XÃ

< http://www.dddn.com.vn/Desktop.aspx/TinTuc/Song/Nguoi_ganh_gong_van_hoa_xa/ >

Tiền chúng tôi, ông Tạo chìa tay ra, lắc mạnh. Bắt tay ông, tôi gần như phải cúi xuống nửa người không phải do chiều cao chỉ có hơn 1,2 m của ông mà bởi sự khâm phục từ đáy lòng.

Cái duyên...

Đâu phải ngẫu nhiên mà nhắc đến thư viện xã Tam Hồng (huyện Yên Lạc, tỉnh Vĩnh Phúc) là người ta nhớ ngay đến ông, người thủ thư tận tụy gần nửa đời người cống hiến cho cái thư viện này. Ông là Nguyễn Xuân Tạo, người thôn Lâm Xuyên, xã Tam Hồng. Ông Tạo sinh năm Mậu Dần, cái tuổi ông bảo "người tài nhiều mà những kẻ "vô tích sự" như ông cũng không ít". Trong số 4 người anh em ông là người kém may mắn, không biết ông trời dun dùi thế nào mà đến khi trưởng thành ông chỉ cao hơn 1,2 m. Nhớ lại hồi còn trẻ, ông Tạo cảm cảnh thở dài: "Thời thì số giời nó vậy. Ông trời thương đến đâu được đến đấy". Ông đọc cho tôi nghe mấy câu mà nhắm kĩ ra thì đúng là thơ hoặc chí ít cũng là một bài vè: "Người ta gác tía, lầu hồng. Tôi đây phận hẩm, rơi nhảm... ". Nhưng ông quả quyết: "Đã đành thấp bé là mặc cảm rồi. Song thấp bé về chiều cao, mà dốt nát cả về trình độ, văn hoá thì mới là nhục, mới đáng sợ". Thế là ông lao vào đọc sách như điên, rồi đi học làm thầy giáo lớp vỡ lòng. Năm 1969, ông học Trường Văn hoá nghệ thuật tỉnh, chuyên ngành viết kịch. Đây là thời gian ông có điều kiện trau dồi kiến thức và nhận ra tầm quan trọng của sách.

Ông Tạo bắt đầu nhận chân thủ thư thư viện xã Tam Hồng năm 1971. Cái duyên đưa ông đến với nghề này thật tình cờ. Số là, sau khi đi học trên Trường văn hoá nghệ thuật tỉnh về, một đồng chí lãnh đạo xã hỏi: "- Bây giờ, xã giao cho anh quản lý và xây dựng tủ sách nông nghiệp anh có làm được không?". Không đắn đo suy nghĩ, ông nhận lời. Nhưng ông kể lại: "Thú thực, nhận mà mình run bởi sách hồi đó còn hiếm, "vốn" sách của cả mấy tủ sách nông nghiệp xã cộng lại cũng chỉ vền vện 104 cuốn các loại. Mà không làm được thì dơ mặt".

Lùi lại thời điểm trước đó, tiền thân thư viện xã Tam Hồng vốn là một tủ sách kháng chiến của xã Tam Lâm thành lập ngày 5/7/1946. Sau ngày hoà bình lập lại, tủ sách xã Tam Hồng lại được khôi phục, góp phần phục vụ hoạt động sản xuất nông nghiệp. Sau khi ông Tạo tiếp nhận đến khi hợp nhất các tủ sách của các HTX nông nghiệp trong cả xã (8/1976) số đầu sách đã được nâng lên 1.117 cuốn và 15 đầu báo. Trước số lượng đọc giả ngày càng tăng, năm 1979 thư viện xã Tam Hồng mới được xây dựng thành trụ sở năm gian, nhà gạch, mái ngói khang trang. Năm 1980, thư viện lại được

bổ sung thêm phòng đọc thiếu nhi với trên 2.500 cuốn sách và 5 đầu báo. Khi ấy, ông Tạo mới dám tạm thờ phào nhẹ nhõm. Thế là, tâm huyết của ông gần chục năm dồn vào cái tủ sách này đã bước đầu có được hình hài, rồi được công nhận là thư viện nông thôn cấp tỉnh. Cuối năm 1982 trở đi, hàng loạt thư viện phải ngừng hoạt động thì thư viện Tam Hồng lại không chỉ trụ vững mà còn lớn mạnh. Chính ông Tạo đã nghĩ ra việc chuyển đổi phương thức hoạt động từ phục vụ tại chỗ sang mang sách, báo đến tận nhà từng đọc giả và đứng ra trực tiếp thu tiền đặt mua sách, báo đến từng hộ gia đình.

Nhớ lại cái đận một thời giã đãi thư viện Tam Hồng phải ngừng hoạt động, từ những năm sau chuyển đổi cơ chế đến năm 1994, sách báo để nằm tro cho bụi phủ. Nguyên nhân thì nhiều, nhưng cái

chính là khi ấy không có tiền mua, người dân cũng còn phải lo chạymiếng ăn nên không thiết tha với thư viện. Xót xa sách báo, xót cácông mình gây dựng bấy nay, ông Tạo xếp lại một cách cẩn trọng, "niêm phong" lại ở trong kho. Chưa yên tâm, ông "gồng gánh", mang luôn về nhà được bao nhiêu thì mang, cố giữ cho bằng được những cuốn sách của làng.

Tận tâm với nghề

Ông Tạo đúc kết rằng: "Hoá ra, "cuộc đời" một cái thư viện cũng giống như đời một con người". Năm 1994, thư viện Tam Hồng lại được khôi phục. Cách đây mấy năm, ông vẫn còn ao ước sao thư viện nhà có được mười nghìn đầu sách. Thế là ông lại lọ mọ với chiếc xe thiếu nhi Liên Xô cưa khung, vẫn còn nguyên biển số đã hoen gỉ, gắn bó với ông từ năm 1967, lúc ở Việt Trì khi thì Hà Nội, Vĩnh Yên... chỉ với một mục đích tìm sách, xin sách cho thư viện xã mình. Ông Tạo tự ví mình là người đi tìm "sách ước" để làm giàu dân trí cho người dân quê ông, điều mà ông trọn đời ấp ủ. Mới rồi, ông khoe, thư viện xã ông đã có 14.230 đầu sách, hơn mười tên báo, tuần phục vụ bạn đọc bảy buổi. Ông cười hỏn hậ: "Chú bảo, tôi đào đâu ra mỗi năm gần 2.000 đầu sách. Với nguồn kinh phí hạn hẹp của địa phương làm sao có nổi hàng chục triệu đồng mua từng ấy sách. Gắng lo khoảng chục loại báo không thôi cũng đã tốn mỗi quý vài ba triệu rồi". ở thư viện của ông, cứ tạm gọi như thế, ngoài nguồn sách báo từ thư viện tỉnh bổ sung, luân chuyển, có đến gần 1/3 là của bạn đọc xa gần trong xã, ngoài xã hiến tặng và của chính ông góp nhặt, mang về.

Cứ hình dung một con người nhỏ bé như thế trong khoảng thời gian tương đối dài, gần nửa đời người, lại làm nên chuyện - cái công việc nhiều người bình thường không dễ gì làm được thì thật phi thường. Lại càng có lý nếu biết rằng, có lúc để dồn hết cả tâm huyết cho việc xây dựng thư viện ông Tạo phải đi cả mót lúa, mót khoai. Cầm trong tay hàng xấp "thư tịch" cũ, ông kể lại vanh vách, rành rọt ngày ông "tiếp quản" cái tủ sách kháng chiến rồi từng "cột mốc" thư viện đã đi qua, họ tên và ngày sinh những đồng nghiệp của mình. Trải qua thời gian, khó khăn và thậm chí cả bom đạn, người đàn ông nhỏ bé này vẫn cần mẫn, tận tụy "gánh gồng" những cuốn sách của làng qua thời đánh Mỹ, có lúc phải giữ như giữ ấn ở trong nhà kho của mình để rồi xây dựng nên một thư viện văn hoá nông thôn đạt chuẩn hiện nay. Không có niềm đam mê và trách nhiệm không làm nổi điều ấy.

Năm lần gói bánh chưng nữa, ông chủ nhiệm già thư viện xã Tam Hồng tròn bảy mươi tuổi mà vẫn đầy ắp dự định và say mê với việc mở mang, nâng cấp thư viện của làng. Hai nỗi lo canh cánh của ông là "Phải mở rộng thêm chứ thư viện bây giờ không chứa nổi. Trong khi đó, sách báo tôi vẫn đang ngày ngày đi tìm thêm cho phong phú." Trên tường thư viện, tường nhà ông treo hết Bằng khen, Giấy chứng nhận về thành tích của thư viện, của tập thể cán bộ trông coi, của riêng cá nhân ông. Chính bản thân ông Tạo, năm 2000, đã được đi dự hội nghị chiến sĩ thi đua chuyên ngành toàn quốc.

Riêng tôi lại trần trở một điều: Một vụ, ông được trả 4 tạ thóc và thêm 30 nghìn đồng trợ cấp hàng tháng, tính ra, quăng 130 nghìn đồng. Nhưng ông bảo, người già "ăn hết bao nhiêu".

Phan Nam - An Nguyễn